

PUNANE RAAMAT

VLADIMIR KANTOR

100 DOLLARIT. NJANJA. PENSIONÄRI SURM

Vene keelest tõlkinud Jüri Ojamaa

Tõlgitud väljaannetest:

«Сто долларов. Маленькая повесть» Звезда, 2011, nr 4.

«Няня. Рассказ», Знамя, 2010, nr 12.

«Смерть пенсионера», Звезда, 2008, nr 10.

© Vladimir Kantor, 2019

Toimetanud Maarja Ojamaa ja Margot Visnap

Kujundanud Villu Koskaru

Sarja kujundanud Jüri Jegorov

Tõlge eesti keelde © Jüri Ojamaa ja Tänapäev, 2019

www.tnp.ee

ISBN 978-9949-85-532-2

Trükitud OÜ Greif trükikojas

SISUKORD

100 dollarit	7
Njanja	89
Pensionäri surm	109

100 DOLLARIT

Väike jutustus

Vendade sõjad on rängad.

Euripides

1. PEATÜKK

KORTERI, UUTMISE JA PEREKONNA KÜSIMUS – KÕIK ON KEHVASTI!

„Ma viin prahi välja.” Gleb teadis, et jutuajamine tuleb keeruline ja tahtis seda iga hinna eest edasi lükata. Ta lip-
sas prügiämbriga välja ja jooksis kuhjaga täis prügikastide juurde. Õhus oli peenikest vihma, see oli peaaegu nagu udu. Vastu juhtuvate naabrite ja juhuslike möödakäijate kujud – viimased läksid läbi nende õue rajooni haiglasse – olid ulmeliselt ebamäärased nagu Artur Fonvizini akvarellidel. Gleb oli kunagi lamanud paar päeva selle haigla reanimatsiooniosakonnas ega armastanud sealt mööda käia. Ta sõitis liftiga üles, astus korteri uksest sisse, laskis kraanist ämb-
risse vett, loputas seda, valas musta vee tualetti välja, laotas ämbri põhja ajalehe. Läks mööda toast, kus naine triikimis-
lual särke triikis, aeg-ajalt laubalt juukseid tagasi lükates. Ta naeratas naisele ja läks tagasi oma kabinetti, kuhu naine talle järele tuli. Nähtavasti oli abikaasa teda kannatlikult oodanud.

„Helista oma vennale Klavdile,” ütles naine süüdlaslikult.
„Muud teed ei ole. Ühelgi meie sõbral pole sellist raha.”

Gleb läks süngeks ja vastas tsitaadiga „Tormist”, mille kohta just artiklit kirjutas:

„Mu vend ning sinu lell Antonio...

Laps, pane tähele, et vend võis olla

nii reetlik, – tema, keda sinu järel

ma maa peal üle kõige armastasin...”*

Naine küsis:

1
2 „Aga kellel veel raha on? Sinu Eesti sõber ei ole vaene, kuid ta on kaugel. Aga raha on vaja homme. Ära müüa pole meil midagi.”

Korteri sisustus oli kehvake, kunagi oli see olnud ühis-korter, umbes kuu aega tagasi oli viimane naaber välja kolinud, jätnud oma tuppa maha lohkuvajunud diivani. Nende endi kahes toas oli samuti vana mööbel: kaks kušetti, mõned toolid, kirjutuslaud, kapp, mille Gleb oli ostnud täikalt kolmekümne rubla eest ja mis rändas koos temaga ühest üürikorterist teise ning oli praegu jäänud pidama selles kommunaalkorteris. Nüüd aga tekkis võimalus, et korter kirjutatakse nende nimele. Pärast seda, kui naaber oli välja kolinud, olid nad natuke kööki ümber sättinud: viinud sinna külmkapi ja pannud sellele väikese toaantenniga televiisori. Gleb ei olnud saamahimuline mees. Kuid ta saavutas

---

* Jaan Krossi tõlge

siiski, et väljakolinud naabrite toad kirjutati nende nimele. Nende endi mõlemad toad olid täis raamatuid, koguni piiniinost oli saanud midagi raamaturiiuli taolist. Nüüd oli jutt kolmandast toast. Mõned korrad oli nende elamist käinud vaatamas ema, kes polnud rahul, et poeg oli jätnud suguvõsa korteri esimesele naisele ja pojale, ja, olles mures tema *tagasihoidliku* iseloomu pärast, pahandas: „Miks teil kõik kohad raamatuid täis on? Kas hakkate neid süüa või? Võta nooremast vennast eeskujuga. Tema teeb samuti vaimset tööd, kuid oskab ka enda elu-olu sättida. Ta on muidugi rikkam, aga palu teda, ta aitab sind. Te olete ju vennad.”

Umbes sedasama soovitas tal teha ka abikaasa. Gleb ütles vastu tahtmist vaevukuuldavalt:

„Helistan muidugi.”

Nad istusid Glebi kabinetis, seal seisis kirjutuslaud, mille nad olid saanud tema töökohast, kirjastusest, laud oli vanuse tõttu maha kantud ja Glebil lubati see suuremeelselt endale võtta. Laual lebasid käsikirjad. Siin seisis ka telefon. Gleb venitas aega ja ütles: „Tead, mis täna tuli.”

Vahel tõi ta koju kirjastusse saadetud kirju, eriti kui märkas neis teda erutavat teemat. Need olid koomilised, kuid omamoodi arukad. Ka see kiri oli tema meelest niisugune. Valusa järjekindlusega mähkis pimedus end nende ümber.

Ta luges valjusti ette: „Mind huvitab väga küsimus, mis on pimedus. Kirjandusest ei ole ma sellele vastust leidnud. Aga kuna ma vastust ei leia, siis ehitan üles oma hüpoteesi.

Minul sai see niisugune: V. I. Lenini määratluse kohaselt on kõik, mis eksisteerib inimesest sõltumatult, mateeria. Järelikult on ka pimedus mateeria, pealegi veel algmateeria. Piiblis on kohe päris alguses öeldud, et loomise päeval eraldas Jumal valguse pimedusest. Kuid see ei ole Jumala ülesleidus. Lähenen küsimusele ajalooliselt: ürginimene elas koopas, kus oli ainult pimedus ja see eksisteerib seal siiani. Kui ürginimene avastas tule, viis ta selle koopasse ning eraldas sellega valguse pimedusest, see tähendab, et mitte piibel ei sünnitanud valguse eraldamist pimedusest, vaid selle teooria lõi ürginimene oma ajaloolise arenemise käigus. Aga kui pimedus on mateeria ja vastandlik valgusele ja kui valgusnähtus on lõpmatu, siis on ka pimedus lõpmatu. Kui seda nimetada mateeria miinusega seisundiks, siis on see samuti igavene. Hambardzumjan avastas maailmaruumis augu, kas see ei ole seal mitte pimeduse pilv? Sel alusel lõi ta mateeria ringkäigu teooria: kaks negatiivse mateeria osakest ühinesid adsorptsiooni ja absorptsiooni teel ning muutusid plussiks, plussiga liitus miinus jne. Nii tekkis kogu meid ümbritsev mateeria. Palun teid! Sättige mu ajud õigeks.”

Kuid abikaasa ütles: „Ajud tuleb õigeks sättida, kallid, kuid hiljem. Helista vennale. Kui me ära ei maksa, kolib see joodik paari päeva pärast meie korterisse sisse.”

„Hakkab jälle rääkima, et ma ei oska elada, et teen muudkui ühe vea teise järel, et elada tuleb teistmoodi. Tead, ma ei ole enam selles eas, et õpetussõnu kuulata.”